

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه مبانی نظری

باور قلبی: پذیرش درونی و اعتقاد راسخ به وجود خداوند، پیامبران، کتاب‌های آسمانی، روز قیامت و سایر اصول اعتقادی دین. این باور صرفاً یک تصدیق ذهنی نیست، بلکه حالتی از اطمینان و یقین قلبی است که فرد را به سمت دین سوق می‌دهد.

پذیرش آگاهانه و آزادانه: ایمان دینی تحمیلی یا تقلیدی نیست، بلکه بر اساس فهم و درک آگاهانه و انتخاب آزادانه فرد شکل می‌گیرد. فرد باید با شناخت کافی از اصول و آموزه‌های دین، آن‌ها را بپذیرد. التزام عملی: ایمان دینی صرفاً یک باور قلبی نیست، بلکه باید در عمل و رفتار فرد نمود پیدا کند. این التزام عملی شامل انجام واجبات، ترک محرمات، رعایت اخلاق و ارزش‌های دینی در تمام ابعاد زندگی است. (صالحی و حبیب الله، ۲۰۲۳)

۱-۴-۳- شخصیت

شخصیت^۱ به مجموعه‌ای نسبتاً پایدار از صفات، ویژگی‌ها، الگوهای رفتاری، افکار، هیجانات و انگیزش‌های فرد گفته می‌شود که الگوی خاصی از سازگاری فرد با محیط، دیگران و خویش را شکل می‌دهد. (شعاری نژاد، ۱۳۷۵)

شخصیت مجموعه‌ای از خصوصیات روان‌شناختی است که الگوهای نسبتاً پایداری از رفتار و تفکر را در فرد ایجاد می‌کند. (Feist, J, Feist, G. J, & Roberts, T. A (2018)

شخصیت به مجموعه‌ای از ویژگی‌های روانی اطلاق می‌شود که الگوهای رفتاری فرد را در شرایط گوناگون تعیین می‌کند. این ویژگی‌ها شامل هیجان‌ها، عادت‌ها، افکار و نگرش‌ها است. (کریمی، ۱۳۹۹)

شخصیت، خصوصیت‌ها و الگوهای رفتار نسبتاً پایداری است که هر فرد را از افراد دیگر متمایز می‌سازد. (هیلگارد^۲، ارنست^۳، اتکینسون^۴، ریتا ال^۵، ریچارد سی^۶، ۱۳۹۵، ص ۵۲۰)

^۱ Personality

^۲ Hilgard

^۳ Ernst

^۴ Atkinson

^۵ Rita L

^۶ Richard C

«الایمان هو تصدیق قلبی و اذعان نفسانی مقرون به عمل.»

(ایمان، تصدیق درونی و اذعان باطنی است که عمل، ثمره و نمود آن خواهد بود.)

به بیان ساده، ایمان نزد علامه طباطبائی دارای اجزای زیر است:

معرفت و شناخت (علم): آگاهی و دانش نسبت به اصول اعتقادی و حقایق الهی.

تصدیق قلبی: پذیرش وجدانی و باور درونی به آنچه شناخته شده است.

التزام عملی: تعهد به عمل به مقتضای آن باور، زیرا ایمان حقیقی نمی‌تواند جدا از رفتار و عمل انسان باشد. (طباطبائی، ۱۴۱۷ق، ج ۱، ص ۱۲۵)

علامه طباطبائی تأکید می‌کند که:

ایمان امری قلبی است اما ثمره‌ی عینی آن در رفتار ظاهر می‌شود.

تفکیک میان «اسلام» (اظهار زبانی) و «ایمان» (پذیرش قلبی و التزام عملی) را ضروری می‌داند:

«ایمان، نوری است که در جان انسان راسخ می‌گردد و آثار آن در کردار، گفتار و اخلاق انسان هویدا می‌شود.» (همان، ص ۱۲۶)

نکته تأکیدی: ایمان تنها دانش یا گفتار نیست؛ بلکه باور قلبی و روحی است که به عمل صالح و ترک معصیت می‌انجامد.

۱-۴-۲- ایمان دینی

ایمان دینی به معنای باور قلبی و پذیرش آگاهانه و آزادانه اصول و آموزه‌های دین اسلام، همراه با التزام عملی به دستورات و ارزش‌های آن دین در تمام ابعاد زندگی فردی و اجتماعی.

این تعریف شامل عناصر زیر است:

درونی و افزایش هماهنگی میان ابعاد شناختی، هیجانی و رفتاری انسان کمک می‌کند. علامه طباطبایی نیز در اندیشه‌های خود، ایمان را عامل تعالی انسان و عامل اساسی در نظم‌بخشی به قوای مختلف وجودی و وحدت شخصیت می‌داند (طباطبایی، ۱۳۷۴). این رویکرد، نگاهی عمیق و فراتر از رویکردهای روان‌شناسی رایج به موضوع دارد و اهمیت بررسی زمینه‌های اسلامی و بومی را در مطالعات شخصیت دو چندان می‌سازد.

با وجود شواهد متعدد درباره تأثیر دین و معنویت بر سلامت روان و شخصیت، اغلب پژوهش‌ها به رویکردهای غربی یا مدل‌های کلی بسنده کرده‌اند و کمتر به تحلیل نقش ایمان دینی در یکپارچگی شخصیت با تأکید بر اندیشه متفکران اسلامی ایرانی، به‌ویژه علامه طباطبایی پرداخته‌اند. خلا علمی موجود در پژوهش داخلی و خارجی، به‌ویژه در بهره‌گیری تحلیلی از منظومه فکری علامه طباطبایی، ضرورت انجام پژوهش‌هایی را برجسته می‌سازد که هم مبتنی بر منابع بومی و اسلامی باشد و هم پاسخگوی نیازهای معنوی و تربیتی جامعه ایرانی باشد. بنابراین، واکاوی نقش ایمان دینی مبتنی بر اندیشه علامه طباطبایی می‌تواند زمینه‌ساز توسعه نظریه‌های بومی روان‌شناسی شخصیت و ارائه راهکارهای اصیل برای ارتقای یکپارچگی شخصیت باشد.

۱-۳- اهداف پژوهش

۱. بررسی نقش ایمان دینی در یکپارچگی شخصیت از منظر علامه طباطبایی.

۲. بررسی میزان روایی محتوایی در یافته‌های پژوهش.

۱-۴- مفاهیم نظری پژوهش

۱-۴-۱- ایمان

ایمان نزد علامه طباطبایی، فیلسوف و مفسر بزرگ قرآن، حقیقتی قلبی و باطنی است که به معنای «تصدیق قلبی همراه با اذعان و عمل» می‌باشد. ایشان ایمان را صرف دانستن و معرفت عقلی نمی‌داند بلکه بر آن است که ایمان، تصدیقی است که افزون بر علم ذهنی، به مرحله باور قلبی و التزام عملی می‌رسد. (طباطبایی، ج ۱: ۱۲۴)

علامه در تفسیر المیزان، ایمان را چنین شرح می‌دهد:

سالم و یکپارچه هستند. بر اساس آموزه‌های وی، فضایل اخلاقی مانند صداقت، انصاف و محبت در ارتقاء شخصیت انسانی نقش بسزایی دارند (کتاب نظام اخلاقی در اسلام، طباطبائی).

به‌طور کلی، اندیشمندان اسلامی به نقش مهم ایمان، اخلاق و تعادل در ابعاد مختلف وجودی انسان در دستیابی به یکپارچگی شخصیت تأکید می‌کنند. آنها معتقدند که برای شکل‌گیری شخصیت سالم و یکپارچه، فرد باید به رشد و توسعه خود بپردازد و در ارتباط با دیگران و جامعه، اخلاق و فضایل انسانی را رعایت کند (همان).

این پژوهش بر آن است تا به نقش ایمان دینی در یکپارچه ساختن شخصیت انسان‌ها بپردازد. از آنجا که مفسران زیادی از دوران صدر اسلام تا کنون وجود داشته‌اند، در این پایان‌نامه، ملاک تفسیر و عقاید علامه طباطبائی، به عنوان یکی از مراجع عالی قدر در دنیای اسلام، قرار داده شده است. این امر محقق را بر آن داشته است تا به بررسی دیگاه‌های علامه طباطبائی در زمینه تأثیر ایمان دینی بر شخصیت انسان را مورد تحقیق و تفحص قرار دهد.

۱-۲- سوالات پژوهش

سوال اصلی

۱. از نظر علامه طباطبائی، نقش ایمان دینی بر یکپارچگی شخصیت چگونه است؟

سوال فرعی

۱. یافته‌های پژوهش از چه میزان روایی محتوایی برخوردار است؟

۱-۳- اهمیت و ضرورت پژوهش

پژوهش‌های متعددی تأکید کرده‌اند که ایمان دینی به عنوان یک نیروی معنابخش، نقش اساسی در انسجام و یکپارچگی شخصیت ایفا می‌کند. یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهد افرادی که از پایه‌های اعتقادی و باورهای مذهبی قوی‌تری برخوردار هستند، در ابعاد مختلف شخصیت از ثبات بیشتری بهره‌مندند (یوسفی، نیک‌پور و قربانی، ۱۳۹۴؛ احمدی و شریفی، ۱۳۹۷). ایمان دینی، با ایجاد معنا، هدف و ارزش در زندگی، به کاهش تعارضات

بطور کلی، از دیدگاه‌های مختلف، تعادل و هماهنگی بین جنبه‌های مختلف روانی و وجودی مانند عقل، احساسات، اراده و رفتار به عنوان عامل اصلی یکپارچگی شخصیت در نظر گرفته می‌شود. (طباطبایی، ۱۳۷۱، ص ۵۵).

دین نیز در این راستا می‌تواند از دیدگاه اسلامی و فلسفی شخصیت را یکپارچه کند. در فلسفه اسلامی، بویژه در اندیشه‌هایی مانند نظریات علامه طباطبائی، دین عامل کلیدی در یکپارچگی شخصیت شناخته می‌شود. (علیا نسب، ۱۳۹۵).

علامه طباطبائی، از متفکران بزرگ جهان اسلام، با اندیشه و بیان نظریه‌های خود در راستای قرآن پژوهی، تحول بزرگی را در زمینه معرفت انسان و شخصیت او ایجاد کرده است. وی تلاش‌های زیادی را در جهت تفسیر و قرآن پژوهش انجام داده است. از جمله وی، ایمان را همان سکون و آرامش علمی خاص در نفس می‌داند که نسبت به چیزی که به آن ایمان آورده ایم، پدید می‌آید و لازمه اش هم التزام عملی نسبت به چیزی است که به آن ایمان آورده‌ایم (طباطبائی، ۱۳۷۴: ۱۶/۳۹۶). او معتقد است که ایمان، به عنوان یک راهی برای رسیدن به سعادت است. به همین دلیل، تلاش زیادی برای رسیدن به حیات دینی انجام داده است. پس با پرداختن به مقوله ایمان و مراتب آن، نقش ایمان دینی را در جهت پرورش شخصیت انسان‌ها، نشان می‌دهد. با تبیین و تشریح از توصیف‌هایی که علامه طباطبائی از ایمان و مراتب آن ارائه داده است، می‌توان به لایه‌های روانشناسی و شخصیتی انسان‌ها پی برد. با بررسی این نظریه‌ها، می‌توان به شناسایی و مشخص نمودن صفات غالب شخصیت، پی برد که با آن، به یک شخصیت پایدار و اسلامی، دست یافت (گلپایگانی، ۱۳۸۳).

از منظر علامه طباطبائی ایمان دینی موجب می‌شود که فرد در تلاش برای دستیابی به حقیقت و شناخت خود، به تعادل و هماهنگی درونی برسد. او بر این باور است که عقل، در کنار ایمان، باید در تصمیم‌گیری‌ها و رفتارها نقش مهمی ایفا کند. طباطبائی به ابعاد مختلف وجودی انسان (عقل، احساس، اراده و رفتار) اشاره می‌کند و تأکید می‌کند که برای رسیدن به یکپارچگی، این ابعاد باید در تعادل و هماهنگی باشند. او معتقد است که هر گونه ناهماهنگی در این ابعاد می‌تواند منجر به شخصیت ناسالم شود. وی تأکید می‌کند که اخلاق نیکو و فضیلت‌ها از جمله عوامل کلیدی در شکل‌گیری شخصیت

دارد و آنها را در مسیر متعالی انسانی قرار می‌دهد، بدون آن‌که گرفتار افراط یا تفریط شود (هاشمیان، ۱۴۰۱).

عامل ایجاد یکپارچگی شخصیت از دیدگاه‌های مختلف روان‌شناسی و فلسفه اسلامی به عوامل متعددی نسبت داده می‌شود.

در دیدگاه روان‌شناسی کلاسیک، روان‌شناسانی مانند زیگموند فروید^۱ معتقد بودند که یکپارچگی شخصیت زمانی حاصل می‌شود که تعادل میان سه بخش اصلی شخصیت (نهاد، من، و فرامن) برقرار شود. در این دیدگاه، من نقش میانجی بین خواسته‌های نهاد و اصول اخلاقی فرامن را ایفا می‌کند (فروید، ۱۸۹۵: ۵۱).

در دیدگاه روان‌شناسی انسان‌گرا روان‌شناسانی مانند کارل راجرز^۲ و آبراهام مزلو^۳ شخصیت سالم را در خودپذیری و تحقق استعدادهای فردی می‌بینند. آنها بر این باورند که عامل یکپارچگی شخصیت، خودشکوفایی و دستیابی به بالاترین سطح نیازهای انسانی است. راجرز بر اهمیت خود واقعی و خود ایده‌آل تأکید می‌کند و هنگامی که این دو همسو باشند، فرد به یکپارچگی شخصیت دست می‌یابد (قلی‌خانی و بیات، ۲۰۲۳).

در دیدگاه اسلامی و فلسفه اخلاق از منظر علامه طباطبائی و بسیاری از فیلسوفان اسلامی، عامل اصلی یکپارچگی شخصیت ایمان دینی و تقوای اخلاقی است. ایمان به عنوان نیروی هدایت‌کننده عمل می‌کند که عقل، احساسات، اراده و رفتار را در هماهنگی قرار می‌دهد و به فرد کمک می‌کند که در برابر چالش‌های زندگی، تعادل و ثبات درونی خود را حفظ کند. (تاجیک و جوادی، ۲۰۲۳) تاجیک جوبه، & جوادی. (۲۰۲۳).

نهایتاً در دیدگاه شناختی-رفتاری، یکپارچگی شخصیت بر اساس هماهنگی بین افکار، احساسات و رفتار شکل می‌گیرد. نظریه‌پردازان شناختی-رفتاری مانند آرون بک معتقدند که برای رسیدن به یکپارچگی شخصیت، لازم است که افکار منفی و ناکارآمد با افکار منطقی و مثبت جایگزین شوند.

^۱ Sigmund Freud

^۲ Carl Rogers

^۳ Abraham Maslow

در زندگی روزمره، که با ویژگی‌های بی‌همتا بودن، پایداری و قابلیت پیش‌بینی پذیری مشخص می‌شود (خواجه پور، ۱۳۹۸، ص ۱۳).

شخصیت می‌تواند سازگار یا ناسازگارانه باشد. ناسازگارانه زمانی است که افراد نتوانند افکار و رفتار خود را با محیط و دیگران تطبیق دهند. صفت، ویژگی‌های شخصیتی متمایز کننده است برای توصیف شخصیت از صفت استفاده می‌شود مثلاً او متکی به نفس، باوجدان، جاه‌طلب، اجتماعی است هر کس می‌تواند شخصیت خود را با استفاده از صفت توصیف کند (همان، ۱۴-۱۵). رشد روان‌شناسی شخصیت به عنوان یک رشته جدید علمی در حوزه روان‌شناسی، متعلق به قرن بیستم است. «روانشناسی شخصیت»^۱ یکی از انواع روانشناسی است که به مطالعه چگونگی شکل‌گیری و رشد شخصیت می‌پردازد. همچنین، روانشناس‌های شخصیت اثر جنبه‌های مختلف شخصیت بر افکار و رفتار انسان را بررسی می‌کند. روانشناسی شخصیت در تلاش است تا بتواند ویژگی‌های آسیب‌زا و سلامت شخصیت را از هم تمایز دهد. (محمودی و مسگری، ۲۰۲۳)

در زمینه روان‌شناسی و فلسفه اسلامی، تعریف شخصیت سالم و ناسالم ممکن است از دیدگاه‌های مختلفی مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به اندیشه‌های علامه طباطبائی و نقش ایمان دینی در یکپارچگی شخصیت، در تعریف شخصیت سالم، در واقع می‌توان بیان داشت که از دیدگاه اسلامی و فلسفه اخلاق، شخصیت سالم به فردی اطلاق می‌شود که در آن جنبه‌های مختلف وجودی (عقل، احساسات، اراده و رفتار) در تعادل و هماهنگی قرار دارند. از دیدگاه علامه طباطبائی شخصیت سالم، به دنبال تعادل میان قوای عقلانی و عاطفی است و تصمیمات خود را بر اساس عقل و درک صحیح از واقعیت می‌گیرد. همچنین از ایمان دینی قوی برخوردار است و ایمان به خداوند به عنوان مبنای اصلی درک او از هستی، هدف زندگی، و ارزش‌های اخلاقی او محسوب می‌شود. این ایمان، او را در برابر ناملایمات و بحران‌های زندگی پایدار و مقاوم می‌سازد. فرد سالم همواره در جستجوی رشد و تعالی معنوی و اخلاقی است و تلاش می‌کند به کمال انسانی نزدیک‌تر شود. علاوه بر این، تمامی جنبه‌های وجودی او با یکدیگر هماهنگ‌اند و میان ارزش‌ها، اعتقادات، و اعمالش تناقضی وجود ندارد. این هماهنگی، فرد را از اضطراب‌ها و تناقضات درونی رها می‌سازد. بطورکلی شخصیت سالم بر غرایز خود تسلط

¹ Personality Psychology

با توجه به اهمیت ایمان دینی بر یکپارچگی شخصیت لازم است تابه این موضوع پرداخته شود که در این پژوهش نقش ایمان دینی بر یکپارچگی شخصیت با تأکید بر اندیشه علامه طباطبائی است. بنابراین، این فصل به بررسی کلیات موضوع پیرامون تحقیق می‌پردازد. مواردی همچون بیان مسئله، اهمیت و ضرورت، اهداف و فرضیه‌ها، تعاریف واژه‌های تحقیق و ضرورت و اهمیت تحقیق از جمله مواردی هستند، که در این فصل به آنها پرداخته می‌شود.

۱-۱- بیان مساله

روان شناسی شخصیت حوزه بسیار گسترده‌ای است، زیرا شخصیت، خود موضوعی است پیچیده و دارای ابعاد و جنبه‌های گوناگون، برای شناخت شخصیت انسان از دیر باز کوششهای فراوانی به عمل آمده که برخی آنها غیر علمی، خرافاتی، و معدودی دیگر علمی و معتبر است. شخصیت معادل انگلیسی *personality* و *personalite* می‌باشد و هر دو اقتباس از *persono* است. شناخت شخصیت، ویژگی‌ها، چگونگی شکل‌گیری شخصیت، عوامل موثر در ایجاد شخصیت و مسائلی از این قبیل، از یک جنبه، ارضا حس کنجکاوی، و مایل به حقیقت جوئی را در انسان دنبال می‌کند، زیرا این شناخت نوعی خودشناسی است. از سوی دیگر این شناخت و اطلاعات به شخص امکان می‌دهد که در ارتباط متقابل با دیگران موضع‌گیری‌های مناسب و آگاهانه داشته باشد. مطالعه شخصیت هم از جنبه‌های ارضای حس کنجکاوی و هم از نظر روابط اجتماعی دارای اهمیت است (افشین و همکاران، ۱۴۰۱). شخصیت در روانشناسی به مجموعه ویژگی‌های جسمی و روانی، و رفتاری گفته می‌شود که هر فرد را از افراد دیگر متمایز می‌کند (مجتهدزاده، ۱۳۹۸: ۱۶). شخصیت بیان‌گر آن دسته از ویژگی‌های فردی است که شامل الگوهای ثابت فکری، عاطفی و رفتاری است و آن چیزی است که ما را از دیگران متمایز می‌کند. به طور کلی می‌توان گفت؛ که شخصیت یعنی مجموعه‌ای از رفتارها و شیوه‌های تفکر و هیجانی شخصی

فصل اول: کلیات تحقیق

۱۰۰.....	۱-۵- نتیجه گیری.....
۱۰۸.....	۲-۵- محدودیت‌های پژوهش.....
۱۰۸.....	۳-۵- پیشنهادات پژوهش.....
۱۰۹.....	منابع.....
۱۱۵.....	پیوست.....

فهرست جداول

۳۴.....	جدول ۱-۳: آثار علامه طباطبائی.....
۳۵.....	جدول ۲-۳: ویژگیهای جمعیتشناختی گروه نمونه در بررسی روایی.....
۳۶.....	جدول ۳-۳: کدگذاری داده ها.....
۹۵.....	جدول ۱-۴ : میزان ضرورت مولفه ها در تاثیر ایمان بر یکپارچگی شخصیت.....
۹۶.....	جدول ۲-۴ میزان ارتباط مولفه ها در تاثیر ایمان بر یکپارچگی شخصیت.....

۳-۲-جامعه آماری	۳۳
۳-۳-نمونه آماری	۳۵
۳-۴-روش گردآوری داده ها	۳۵
۳-۵-روش تجزیه و تحلیل داده های پژوهش	۳۶
نکات کلیدی دیدگاه علامه طباطبایی:	۴۶
۳-۶-بررسی روایی محتوایی داده	۴۷

فصل چهارم: یافته‌های پژوهش ۵۱

۴-۱-یافته‌های پژوهش مرتبط با مؤلفه‌های تأثیر ایمان بر یکپارچگی شخصیت	۵۵
۴-۱-۱-مؤلفه‌های ایمان بر یکپارچگی شخصیت از نظر علامه طباطبایی	۵۵
۴-۱-۱-۱-مؤلفه شناختی	۵۷
۴-۱-۱-۱-۱-مؤلفه اول: توکل	۵۷
۴-۱-۱-۱-۲-مؤلفه دوم: اعتقاد به مبانی اسلام	۵۸
۴-۱-۱-۱-۳-مؤلفه سوم: تاب آوری (صبوری)	۶۰
۴-۱-۱-۱-۴-مؤلفه چهارم: شناخت حقایق	۶۲
۴-۱-۱-۱-۵-مؤلفه پنجم: قدرت تصمیم گیری	۶۵
۴-۱-۱-۱-۶-مؤلفه ششم: خودباوری	۶۸
۴-۱-۱-۲-مؤلفه عاطفی	۷۰
۴-۱-۱-۲-۱-مؤلفه اول: خشیت	۷۰
۴-۱-۱-۲-۲-مؤلفه دوم: آرامش/اطمینان/سکون	۷۲
۴-۱-۱-۲-۳-مؤلفه سوم: امیدواری	۷۵
۴-۱-۱-۲-۴-مؤلفه چهارم: محبت و همدلی	۷۸
۴-۱-۱-۲-۵-مؤلفه پنجم: دلبستگی به خدا	۸۱
۴-۱-۱-۳-مؤلفه رفتاری	۸۳
۴-۱-۱-۳-۱-مؤلفه اول: عمل صالح	۸۳
۴-۱-۱-۳-۲-مؤلفه دوم: حفظ شرایع دینی	۸۸
۴-۱-۱-۳-۳-مؤلفه سوم: رفتار اجتماعی	۹۰
۴-۱-۱-۳-۴-مؤلفه چهارم: وحدت اجتماعی/اتحاد عمومی	۹۱
۴-۲-یافته‌های پژوهش درباره بررسی میزان روایی محتوای مدل مفهومی تأثیر یکپارچگی ایمان بر شخصیت	۹۵

فصل پنجم: نتیجه‌گیری ۹۹

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات تحقیق ۱

- ۱-۱- بیان مساله ۲
- ۲-۱- سوالات پژوهش ۶
- ۳-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش ۶
- ۳-۱- اهداف پژوهش ۷
- ۴-۱- مفاهیم نظری پژوهش ۷
- ۱-۴-۱- ایمان ۷
- ۲-۴-۱- ایمان دینی ۸
- ۳-۴-۱- شخصیت ۹

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه مبانی نظری ۱۱

- ۱-۲- شخصیت از نگاه روانشناسان ۱۲
- ۱-۱-۲- شخصیت در روانشناسی ۱۲
- ۲-۱-۲- شکل گیری شخصیت ۱۳
- ۳-۱-۲- انواع شخصیت در انسان ۱۴
- ۴-۱-۲- ابعاد کلیدی شخصیت ۱۵
- ۵-۱-۲- دیدگاه‌های روان‌شناختی در مورد شخصیت ۱۵
- ۶-۱-۲- نقش ایمان دینی در شکل‌گیری و یکپارچگی شخصیت ۱۶
- ۲-۲- شخصیت از نگاه دینی ۱۶
- ۱-۲-۲- ابعاد شخصیت از منظر اسلام ۱۷
- ۲-۲-۲- عوامل مؤثر بر شکل‌گیری شخصیت از دیدگاه اسلام ۱۸
- ۳-۲-۲- رویکردهای شخصیت در منابع اسلامی ۱۸
- ۳-۲- ایمان دینی از نگاه دین ۲۰
- ۴-۲- نظر اندیشمندان اسلامی ۲۴
- ۵-۲- پیشینه پژوهش ۲۶
- ۱-۵-۲- پیشینه داخلی ۲۶
- ۲-۵-۲- پیشینه خارجی ۲۸

فصل سوم: روش پژوهش ۳۱

- ۱-۳- روش پژوهش ۳۲

چکیده

ایمان دینی در اندیشه اسلامی جایگاهی ویژه دارد و به عنوان یکی از محورهای اصلی انسان‌شناسی مطرح شده است. علامه طباطبایی، از بزرگ‌ترین و اثرگذارترین فیلسوفان و مفسران اسلامی قرن اخیر، به بررسی تأثیر ایمان بر یکپارچگی شخصیت انسانی پرداخته است. هدف در این پژوهش تبیین نقش ایمان دینی در ارتقای یکپارچگی شخصیت و تأثیر آن بر سلامت روان و تربیت اخلاقی است. روش در این مطالعه با رویکردی کیفی و با بهره‌گیری از روش تحلیل محتوای متون و آثار علامه طباطبایی انجام شده است. CVI و CVR براساس نظرات کارشناسان انجام شد. یافته‌های این پژوهش، بر اساس تحلیل عمیق و نظام‌مند از آثار علامه طباطبایی، از روایی برخوردار است. محتوای پژوهش، با ارائه یک چارچوب مفهومی منسجم، نقش ایمان دینی در شکل‌دهی به شخصیت و تأثیر آن بر ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی را تبیین می‌کند. مروری جامع بر آثار علامه طباطبایی و منابع اسلامی نشان می‌دهد که یکپارچگی ایمان نه تنها یک حالت درونی و مجرد نیست، بلکه حقیقتی سیال و پویا در تمام ابعاد فردی، روانی، اجتماعی و اخلاقی انسان است؛ حقیقتی که پایه و منشأ تربیت و سازندگی شخصیت شمرده می‌شود. علامه طباطبایی در تفسیر المیزان بارها بر این نکته تأکید می‌نماید که ایمان راستین، چونان نخ تسبیح، تمام فضایل و ارزش‌های انسانی را در جان فرد مؤمن به هم متصل می‌سازد و میان اندیشه، عاطفه و رفتار او هماهنگی ایجاد می‌کند. بر همین مبنا، به سه مولفه اصلی پرداختیم که شامل مولفه شناختی، عاطفی و رفتاری است. مؤلفه‌هایی چون توکل، اعتقاد به مبانی اسلام، تاب‌آوری (صبوری)، شناخت حقایق، خودباوری، قدرت تصمیم‌گیری، خشیت، آرامش و اطمینان، امیدواری، محبت و همدلی، استجابات دعا، عمل صالح، حفظ شرایع دینی، رفتار عادلانه، وحدت اجتماعی و حفظ امانت و پیمان‌ها، همگی زوایا و ثمرات عینی و ملموس از ایمان یکپارچه و اصیل نزد انسان هستند.

واژگان کلیدی: ایمان دینی، یکپارچگی شخصیت، علامه طباطبایی، تربیت اخلاقی

از استاد راهنمای محترم دکتر عبدالاحد اسلامی و همه کسانی که در مسیر انجام این پژوهش مرا یاری کردند، و آنان که موجب دلگرمی ام بودند، صمیمانه سپاسگزارم.

و کمال تشکر را از همسر مهربانم که با قلبی آکنده از عشق و معرفت که محیطی سرشار از سلامت و امنیت و آرامش و آسایش برای من فراهم آورده است همدلی که با واژه ی نجیب و مغرور تلاش ؛ آشنایی دارد و تلاش راستین را می شناسد و عطر رویایی آن را استشمام می کند و مرا در راه رسیدن به اهداف عالی یاری می رساند ؛ دارم

همچنین از فرزندان دلبندم تشکر می نمایم که صبورانه و صادقانه من را همراهی نموده است تا بتوانم در کمال آرامش و آسایش به تهیه و تنظیم این پژوهش بپردازم.

تقدیم به

نجاتبخش زمین از تمام بی نظمی ها ؛
برطرف کننده همه دغدغه های اقتصادی؛
نابودکننده همه طاغوت های اقتصادی دنیا؛
به ثمررساننده تلاش همه مدیران دلسوز؛
ساحت مقدس امام عصر؛ مهدی موعود
(عجل الله تعالی فرجه الشریف)

تقدیر و تشکر

حقوق مادی و معنوی پایان نامه

چاپ و انتشار پایان نامه های تحصیلی دانش پژوهان مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت بیانگر بخشی از فعالیتهای علمی پژوهشی مؤسسه است. اینجانب امین عبدالله زاده دانش پژوه رشته مشاوره خانواده مقطع کارشناسی ارشد، متعهد میگردم موارد ذیل را در خصوص حقوق مادی و معنوی پایاننامه ام با موضوع:

نقش ایمان دینی بر یکپارچگی شخصیت با تأکید بر اندیشه علامه طباطبائی

رعایت نمایم و در صورت تخلف از موارد ذیل، کلیه تبعات حقوقی آن بر عهده اینجانب خواهد بود:

۱. در صورت اقدام به چاپ پایاننامه، مراتب را قبلاً به صورت کتبی به معاونت پژوهش مؤسسه اطلاع دهم و در صورت تمایل مؤسسه به چاپ پایاننامه به صورت کتاب، اولویت با مؤسسه خواهد بود.

۲. در صورت موافقت معاونت پژوهش با چاپ پایان نامه به صورت کتاب توسط دانشپژوه، در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل چاپ گردد: «کتاب حاضر حاصل پایاننامه کارشناسی ارشد در رشته مشاوره خانواده است که در سال ۱۴۰۴ در مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت به راهنمایی آقای دکتر عبدالاحد اسلامی از آن دفاع شده است.»

۳. به منظور غنی سازی منابع و مآخذ کتابخانه مؤسسه، یک نسخه از آن به کتابخانه و یک نسخه نیز جهت بهرهبرداری به معاونت پژوهش اهدا خواهد شد.

نام و نام خانوادگی دانشپژوه

امضاء

بسمه تعالی

تعهدنامه اصالت پایاننامه

اینجانب امین عبدالله زاده فرزند محمدعلی متولد ۱۳۷۰ به شماره شناسنامه ۴۵۷۰۰۴۴۶۰۳ صادره از دامغان به شماره دانش پژوهی ۴۰۰۲۱۵۰۱۰ رشته مشاوره خانواده متعهد میشوم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این زمینه از آنها استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است. این پایان نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است. در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادرشده توسط مؤسسه از اعتبار ساقط خواهد شد.

نام و نام خانوادگی دانشپژوه

امضاء

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

دانشکده تربیت

رشته: مشاوره خانواده

پایان نامه کارشناسی ارشد

نقش ایمان دینی در یکپارچگی شخصیت با تأکید بر اندیشه علامه طباطبائی

استاد راهنما:

حجت الاسلام دکتر عبدالاحد اسلامی

دانشجو:

امین عبدالله زاده

بهار ۱۴۰۴

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

بسمه تعالی

صورت جلسه دفاع پایان نامه

با تمیيدات خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه)

جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد جناب آقای امین عبدالزاده رشته: مشاوره خانواده

تحت عنوان: نقش ایمان دینی بر یکپارچگی شخصیت با تاکید بر اندیشه علامه طباطبائی (ره)

باجضور استاد راهنما، استاد مشاور و هیأت داوران در مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت در تاریخ ۱۹/۳/۱۴۰۲ برگزار گردید پایان نامه ایشان

با کسب نمره به عدد: ۱۹/۵ به حروف نوزده و نیم با درجه عالی پذیرفته شد.

نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	امضاء
مدیر گروه: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر محمدرضا احمدی	دانشیار	
استاد راهنما: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر عبدالاحد اسلامی	استاد	
استاد مشاور:		
استاد داور: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر سیدمهدی خطیب		
نماینده تحصیلات تکمیلی: جناب آقای سیدمهدی موسوی	ارشد	

معاون آموزشی مؤسسه

مهدی ارغوان حسینی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

دانشکده تربیت

رشته: مشاوره خانواده

پایان نامه کارشناسی ارشد

نقش ایمان دینی در یکپارچگی شخصیت با تأکید بر اندیشه علامه طباطبائی

استاد راهنما:

حجت الاسلام دکتر عبدالاحد اسلامی

دانشجو:

امین عبدالله زاده

بهار ۱۴۰۴